

Veiligheid ben je zelf!

Zeeland relatief veilig duikgebied
Negen duikdoden in 200 **Fatale duik**
Duikster raakt in problemen

Politie onderzoekt duikongeval

Visnet wordt duiker fataal

Belgische onwel tijdens duiken

Opnieuw duikers in nood
Belgische duikers in problemen

Happend naar adem bij Scharendijke

Zoektocht naar duiker vergeefs

Duiker vermist
voor Zeeuwse
Noordze

Zoekactie naar
duiker gestaakt

Lichaam duiker geborgen

Dit project is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van Pieken in de Delta Zuidwest-Nederland.

Veiligheid ben je zelf!

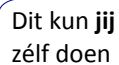
Voorwoord

Wij vertellen met graagte dat de NOB opleiding een van de veiligste duikopleidingen is. Dat is mooi, maar veiligheid wordt niet gemaakt door voorschriften op papier. De praktijk is weerbarstiger. Als je dit stuk doorwerkt en je leest “je moet dit doen en je moet dat doen; en zus en zo”, dan bekruipt je het gevoel of dat nu allemaal wel nodig is. Waar blijft de spontaniteit, het plezier. Als je zo denkt, probeer dan je plezier te vinden in het streven naar perfectie. Alle voorbereidingen en de uitvoering eerst bewust je eigen maken, dan inslijpen door het steeds te doen en ten slotte het alles gewoon en vanzelfsprekend vinden. Geen makkelijke opgave. Maar je wordt zo wel een ‘prof’ in het sportduiken. Een voorbeeld voor de andere recreanten aan de waterkant. Een die is opgeleid door misschien wel de veiligste opleiding ter wereld. Een NOB-duiker. Noblesse oblige.

John Geurts
Voorzitter Nederlandse Onderwatersport Bond

Inleiding

Bij het maken van dit document hebben wij kunnen putten uit de grote hoeveelheid kennis en ervaring die bij onze vrijwilligers aanwezig is. Medewerkers van de DOSA (Duik Ongevallen Statistiek en Analyse) en van de Veiligheidscommissie hebben trends en individuele voorbeelden gebundeld, waarbij de rode draad wordt gevormd door wat jij als duiker zélf kunt doen om je eigen veiligheid te vergroten. Deze aandachtspunten worden steeds in de kantlijn gemarkeerd met dit symbool:

Dit kun jij
zélf doen

In hoofdstuk 1 kun je lezen wat de ontwikkelingen zijn in de ongevallenstatistiek en wat we daaruit kunnen leren.

In hoofdstuk 2 draait het om de zelfredzaamheid van de duiker: hoe kun je onder meer via een optimale voorbereiding de risico's rond het duiken zo klein mogelijk maken?

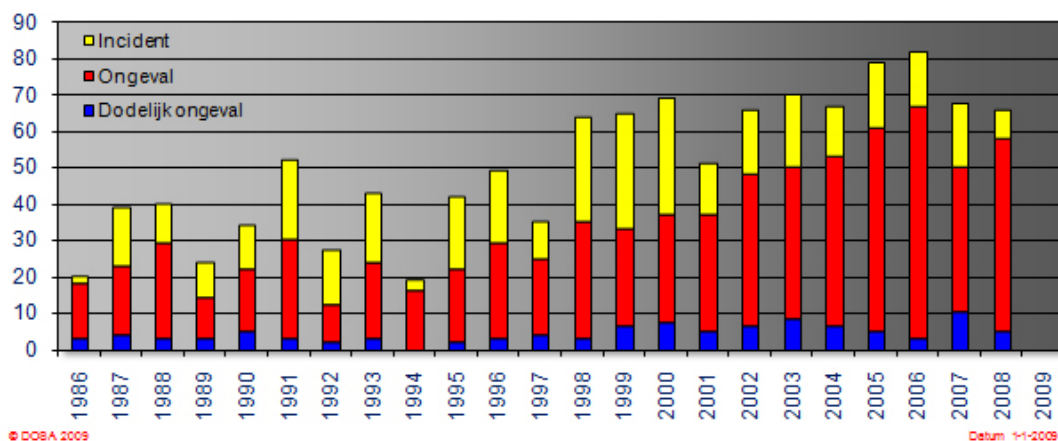
In hoofdstuk 3 tenslotte geven we je een aantal handreikingen voor wat je zou moeten doen én laten in het onverhoopte geval van een – al dan niet dodelijk – duikongeval. Natuurlijk hopen we dat je er nooit mee te maken krijgt, maar mocht dat toch gebeuren, dan helpt het als je er al eens eerder goed over nagedacht hebt.

We raden je tenslotte met klem aan om dit document niet even snel ‘door te scannen’, maar écht eens na te denken over de vragen die gesteld worden in de tekst. Jij kunt immers al heel veel doen aan je eigen veiligheid, sterker nog: veiligheid ben je zelf!

Hoofdstuk 1. Veiligheid - De DOSA in cijfers

Zoals je ziet, heeft de duiksport een lange ervaring als het gaat om het registreren en analyseren van duikongevallen: al vanaf 1985 worden duikongevallen in Nederland en van Nederlanders in het buitenland geregistreerd.

Wat kunnen we daarvan leren?

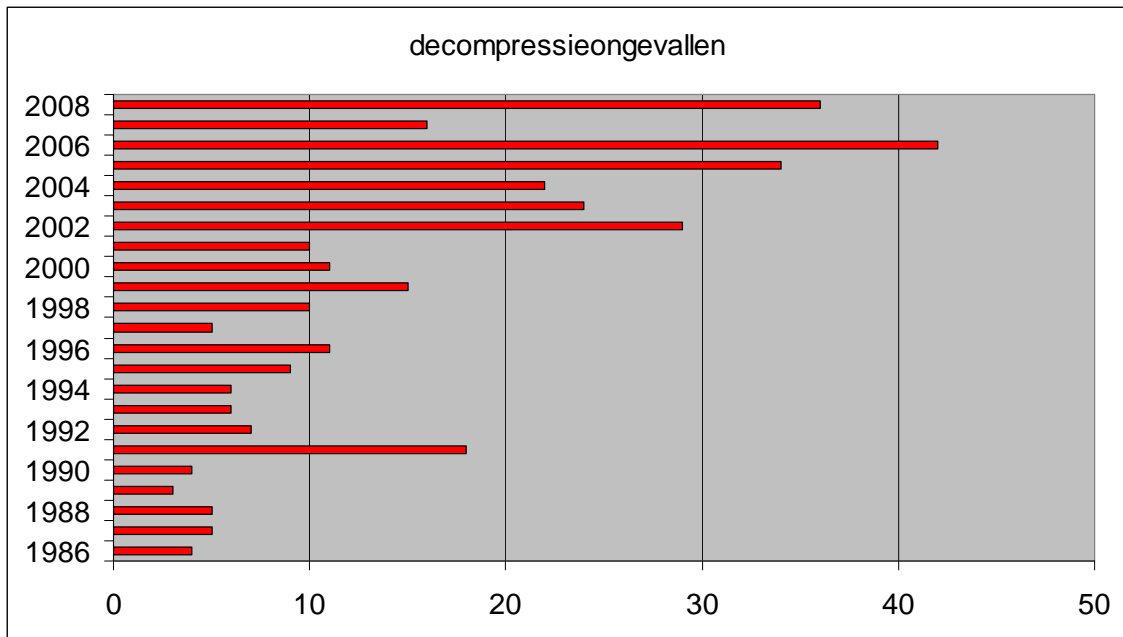

Problemen met het hart en verdrinking zijn de voornaamste oorzaken van dodelijke ongevallen. Decompressieongevallen staan op nummer één bij de (niet-dodelijke) ongevallen en een goede tweede zijn de barotrauma's. Bij de incidenten zien we dat afdrijven door stroming het meest voorkomt.

Menselijk falen is de hoofdfactor, want het aantal technische oorzaken is gering. Hier vinden we vooral het weigeren van apparatuur, zoals duikcomputers die ermee stoppen en ademautomaten die al blazend de luchtvoorraad laten ontsnappen.

Een toenemende zorg . . . decompressieongevallen

We hebben de meldingen van decompressieongevallen voor je op een rij gezet. Afgezet tegen het totale aantal meldingen van duikongevallen en incidenten blijkt het percentage ongewoon fors te zijn toegenomen. Hoe kan dat? Wij gingen voor je op zoek naar antwoorden.

Hoofdoorzaken – Wat leer je ervan?

De hoofdoorzaak van decompressieongevallen blijkt het gebrek aan ademgas (!) te zijn om de vereiste decompressiestops te kunnen maken, dit in combinatie met het maken van herhalingsduiken. Als goede tweede komen dehydratie en ongecontroleerde opstijgingen voor.

Dit kun jij zélf doen

Dat zijn allemaal zaken waarvan we geleerd hebben hoe we ermee om moeten gaan, maar die we in de praktijk domweg niet goed doen.

Wanneer heb jij voor de laatste keer werkelijk een goede duikplanning gemaakt met een degelijke luchtberekening? Waarschijnlijk tijdens je opleiding. En hoe was het ook al weer, PLAN JE DUIK EN DUIK JE PLAN? Als alle duikers werkelijk zouden plannen, zou het aantal decompressieongevallen fors dalen.

Dit kun jij zélf doen

De praktijk van tegenwoordig is dat we zonder enige planning afdalen en ons volledig overgeven aan de gegevens van de duikcomputer. Een duikcomputer is een rekenwonder op polshorlogeformaat, maar meer dan een rekenhulp is het nog steeds niet! De meeste sportduikers vertrouwen er blind op, zonder eerst eens aandachtig de gebruiksaanwijzingen en de daarin opgenomen waarschuwingen voor het gebruik te lezen en te begrijpen. Inderdaad, dat is dat 'dikke boek' dat je bij een duikcomputer cadeau krijgt.

Leer om te gaan met je duikcomputer en wees bewust van de beperkingen daarvan! En eh wanneer heb jij voor het laatst de batterij van je jouw duikcomputer vervangen? Doe het vóór een duikvakantie en maak dan eerst nog een paar duiken om te kijken of het allemaal goed werkt.

Blijf je gezonde verstand gebruiken en overweeg of een opfriscursus iets voor je is als je een tijdje niet gedoken hebt. En voor ervaren duikers is de specialisatie decompressieduiken is zeker een aanrader.

Andere oorzaken van duikongevallen – Wat leer je ervan?

En hoe zit het met onze conditie, zowel fysiek als mentaal? Uitgerust en relaxed beginnen aan een duik is de beste start die je kunt hebben, maar helaas schiet dat er wel eens bij in. Nog even een duikje na het werk, want je hebt dat toch afgesproken, in de file en dan te laat op de duikstek; een vlugge hap en dan snel duiken. Dit is niet het beste begin van een duik! Dit zijn omstandigheden die geen gunstige invloed hebben op het verloop van een duik, zeker als er iets fout gaat.

Dit kun jij zélf doen

Ook op vakantie kunnen we er wat van. Moe van de lange autorit of met de jetlag nog in de benen duiken we het liefst zo snel mogelijk onder water. We hebben tenslotte 'onbeperkt' duiken geboekt en dat zullen we benutten ook.

Bekijk jouw aanloop naar een duik eens: kun jij oprecht vaststellen dat jij altijd fit en relaxed aan een duik begint?

Dit kun jij zélf doen

Duiken maakt dorstig, dat is een algemeen bekend feit. Het komt voornamelijk door de droge perslucht die je inademt bij het duiken. Mooi excuus zou je denken, maar probeer het probleem niet alleen op te lossen met een biertje of andere alcoholische dranken. Van alcohol droog je uit en uitdroging maakt je gevoeliger voor het optreden van decompressieziekte. Thee of koffie bieden ook geen soelaas: het zijn vochtafdrijvende dranken. Houd het, zeker onder tropische omstandigheden, op minimaal 2,5 liter water per dag.

Dit kun jij zélf doen

Duiken, decompressie en vliegen gaan niet samen en de mensen van de duikbasis zouden dat ook moeten weten. Het is in ieder geval typerend dat ze vaak de dag vóór het terugvliegen naar dat mooie wrak gaan. Wanneer je je aan de voorschriften wilt houden om zo gezond mogelijk terug te keren, laat je dan niet gek maken. Met andere woorden: ga niet op de trap van het vliegtuig zitten wachten tot het signaal "niet vliegen" uit het schermpje van je duikcomputer verdwijnt.

De duikcomputer zegt misschien wel dat je 'schoon' bent, maar dat is voor de normale atmosferische druk van 1 bar; de druk in de cabine ligt zo rond de 0,8 bar. Houd je dan ook aan de richtlijn om minimaal 12 uur voor vertrek niet meer te duiken.

Wanneer je echter veel duiken hebt gemaakt, is het verstandig om na 24 uur voor vertrek niet meer te duiken. En als in de voorgaande periode dan ook nog decompressieduiken zijn gemaakt, verleng dan de niet-duiken periode naar 48 uur. Het komt ook voor dat je bij charters plotseling een dag eerder moet terugvliegen. Je hebt nog gedoken en plotseling krijg je het bericht dat je die nacht terug moet vliegen. Weiger het gewoon omdat je een gezondheidsrisico gaat lopen; neem dan wel direct contact op met de alarmcentrale van je reisverzekering.

En niet vergeten: die lagere omgevingsdruk zoals in de cabine van een vliegtuig kom je ook tegen in de bergen. Zo was daar het geval van een duiker die op de trip terug van een zeer bekende duikplaats in de Rode Zee naar zijn hotel over een bergpas heen moest. Door het afnemen van de omgevingsdruk kreeg hij toch lichte verschijnselen van decompressieziekte.

Het grootste 'probleem' bij het duiken in de vakantie is dat je meerdere duiken per dag kunt maken. Wij adviseren je om dit te beperken tot twee duiken op een dag, maar ook dan loop je al het risico dat je gaat 'stapelen'. Dit is de uitdrukking voor het gegeven dat je in 24 uur meer stikstof in je lichaam opslaat dan dat er uitgewassen wordt. Wanneer je een dergelijk duikpatroon volgt en je gebruikt een duikcomputer, dan zal die zichzelf niet meer uitschakelen en maar door blijven lopen.

Dit kun jij zélf doen

Wanneer je toch van plan was om een aantal excursies te maken die niets met duiken te maken hebben, plan die dan om de twee dagen duiken. Ga dan echter niet 'de hoogte' in. Geen excursies? Overweeg dan om na twee dagen duiken een dag aan het strand door te brengen om je lichaam de tijd te geven om de opgeslagen stikstof weer kwijt te raken.

Duikapparatuur onveilig?

Steeds weer ontvangt de DOSA meldingen over duikuitrusting waar vlak voor of tijdens een duik iets mis mee is gegaan. Licht het aan de duikuitrusting of is de duiker de veroorzaker van de problemen?

Jaarlijks komen er meldingen van ongevallen met persluchtflessen. Steeds is de oorzaak weer hetzelfde, namelijk een persluchtfles voorzien van gasdraad (3/4) waar een afsluiter met metrische draad (M25x2) in is gedraaid. Uit onderzoek blijkt dan dat 'ondeskundigen' de afsluiter in de fles hebben gemonteerd, zonder te controleren of de schroefdraad wel overeen komt. Het materiaal begeeft het inderdaad, maar eigenlijk is de mens hier de falende factor.

Ook problemen met lood zijn een veel voorkomend verschijnsel. Vooral trimvesten met geïntegreerd lood komen we veelvuldig tegen in de statistieken. De oorzaak zit in het klittenband van de sluiting van de loodpockets. Klittenband heeft een beperkte levensduur. Na verloop van tijd verliest het aan kleefkracht en kan de loodpocket er tijdens een duik uitvallen. De meeste fabrikanten hebben dit probleem onderkend en de sluitingen aangepast. De duiker kent echter geen grenzen en stopt soms tot wel acht kilo in een pocket, terwijl de fabrikant een waarschuwing meeleverd dat er nooit meer dan vijf kilo in mag. Ook hier is weer de mens de bepalende factor omdat hij het materiaal niet controleert of de grenzen overschrijdt.

Dit kun jij zélf doen

Over controleren gesproken, heb jij je trimvest wel eens na laten kijken? Want ook dit belangrijke uitrustingsstuk heeft regelmatig een goede onderhoudsbeurt nodig.

Dit kun jij zélf doen

Een andere steeds terugkerende melding is die van 'blazende en bevroren' ademautomaten. Hier is de oorzaak divers. Geen of slecht onderhoud komt het meeste voor.

Wanneer heeft jouw ademautomaat voor het laatst een servicebeurt gehad?

Daarnaast constateren we dat duikers met ademautomaten in de koude West-Europese wateren gaan duiken, terwijl de automaten er niet geschikt voor zijn. Weet je het nog: voor duiken in water kouder dan 10 °C heb je een automaat nodig die voldoet aan de EN 250-norm.

En af en toe overschrijden duikers de grenzen van het gebruik van ademautomaten. We sluiten er een tweede trap op aan, een octopus, een inflator voor een trimvest, een inflator voor het droogpak en dan gaan we flinke inspanning leveren op diepte, waar we dan de octopus gebruiken om een hefballon op te blazen. Zoveel expanderende lucht door een dergelijk kleine opening vraagt om problemen! We ontvangen ook meldingen over andere duikuitrustingstukken. Wat te denken bijvoorbeeld van een duikmes dat met zo'n mooi gekrulde snoer tegen het verliezen aan het onderbeen werd bevestigd. Het gekrulde snoer bleef hangen, het mes komt uit de schede en het snoer rekt op...., tot het zich met een sierlijke slinger in het been van de drager boort.

Of deze: een duikbril met glazen op sterkte is een uitkomst, alleen moet de borging waarmee de glazen in het masker zitten wel vastgezet zijn. Dat dit niet altijd gebeurt, ondervond een duiker toen op diepte het glas uit zijn masker viel. Op de tast en met hulp van zijn buddy werd de duik beëindigd.

Hoofdstuk 2. Zelfredzaamheid van sportduikers

2.1 De duikuitrusting

Als sportduiker duiken we natuurlijk altijd met een buddy, onze redder in nood. Maar is het niet veel handiger als we eerst onszelf leren te helpen?

- Duikvlag

Op de meeste duikplaatsen zijn we niet alleen. In ons volle landje zijn er altijd wel andere watersporters of mensen die op het water werken. Daarom is het verstandig bij de plaats waar je te water gaat een duikvlag neer te zetten. En dan natuurlijk het liefst een die aan de wettelijke eisen voldoet: een meter hoog en duidelijk zichtbaar, dus bijvoorbeeld gespannen tussen twee stokken of van onbuigzaam materiaal. Zo laten we aan de andere watergebruikers weten dat we er zijn; ze kunnen ons immers niet zien als we onder water zitten.

Dit kun jij zélf doen

Als je vanaf een boot duikt, ben je verplicht om een duikvlag te tonen die aan de voorschriften voldoet.

Heb je zelf geen duikvlag? Maak er dan een waar je onderin en bovenin een stok kunt steken, zodat je hem gemakkelijk kunt ophangen en hij ook op windstille dagen duidelijk zichtbaar is en niet als een vaatdoek langs de mast hangt.

- O-ring

Dit kun jij zélf doen

Het zal je maar overkomen: sta je na een fikse wandeling aan de waterkant en daar begeeft jouw O-ring het. Heb je een reserve bij je? Een reserve O-ring kun je probleemloos aan veel beschermkapjes van fleskranen bevestigen. Wel zo handig want er zit wel eens verschil in de maat van O-ringen en zo weet je dat jij de goede maat voor jouw fleskraan altijd bij je hebt.

Dit kun jij zélf doen

- Hielbandje

Het is je misschien zelf al eens overkomen: je staat in het water en trekt je vinnen aan en plots knapt de hielband van je vin. Dan is het handig om er een van het goede formaat in je trimvestzak te hebben. Dat scheelt je weer een wandeling naar de auto, want een hele duik zwemmen met één vin is niet verstandig.

- Octopus

Tegenwoordig heeft iedereen een octopusautomaat. Bij DOSA komen regelmatig meldingen van incidenten en ongevallen binnen, waarbij niemand op het idee was gekomen de eigen octopus eens te benutten. Een voorbeeld: tijdens een vakantieduik zwemt je buddy een eindje achter je. Jouw ademautomaat loopt vol water. (Later blijkt het uitlaatventiel gescheurd te zijn). Je hebt net uitgeademd en je kijkt om je heen op zoek naar je buddy. Hij is verder weg dan je denkt en je krijgt het benauwd. Je twijfelt, naar boven of doorzetten naar je buddy?

Maar is dit wel de meest praktische keuze? Denk even rustig na! Je hebt zelf ook een octopus! Gebruik die dan ook.

Dit kun jij zélf doen

Oefen maar eens in het zwembad. Ga met je rug naar je buddy zitten, met je ogen dicht. Adem uit en doe je ademautomaat uit je mond. Doe je ogen open en probeer de aandacht van je buddy te trekken zodat je zijn octopus krijgt. Dit duurt vast langer dan je gedacht had. Doe de oefening dan nog een keer en gebruik nu je eigen octopus. Dit gaat vast sneller. Nu heb je alle tijd om het probleem aan je buddy uit te leggen en de duik te beëindigen zonder stress.

- Duikmes

Waar draag jij je duikmes, lijnensnijder of schaar? In een schede aan je been? In een dichtgeritste trimvestzak? Als je tijdens een duik vast komt te zitten in lijnen of netten, is het meestal zo dat je met je benen of fleskraan blijft haken. Met een volledige duikuitrusting aan ben je aardig beperkt in je bewegingsvrijheid en ook duikhandschoenen beperken je mogelijkheden. Kun je je mes, lijnensnijder of schaar altijd pakken en gebruiken?

Dit kun jij zélf doen

Ga eens in een zwembad met netten en (vis)lijnen trainen en kijk dan wat de meest praktische plaats is voor een mes, lijnensnijder of schaar. Je zult al gauw tot de conclusie komen dat dat *binnen handbereik* is en op een plaats waar je er niet aan blijft haken. Kijk eens kritisch naar je uitrusting.

- Duiklamp

Tijdens een duik in donker water zonder licht komen te zitten, kan duikers onzeker maken. Zeker tijdens een nachtduik in een wrak of grot levert dat een echt probleem op. Een kleine back-up lamp kan uitkomst bieden, zodat je veilig je weg terug kunt vinden en je instrumenten kunt aflezen. Zorg dat je er standaard een in je trimvestzak hebt zitten en controleer regelmatig vóór het duiken of de batterij of accu nog vol is.

Dit kun jij zélf doen

- Boei

In het buitenland behoort het vaak al tot de verplichte duikuitrustingstukken: een decoboei. Logisch als je in stromend water duikt vanaf een boot. Maar waarom heb je niet altijd een decoboei bij je? De praktijk leert dat we er vaak gemak van kunnen hebben. Als je bijvoorbeeld van je duikplan af moet wijken en niet bij de kant boven kunt komen, is het veiliger om eerst je decoboei op te laten voor je aan de oppervlakte komt. Zo kan de scheepvaart zien waar jij bent. Sleep hem dan mee in opgeblazen stand naar de kant, want ook dan ben je beter zichtbaar voor scheepvaart.

Dit kun jij zélf doen

Veilig duiken is logisch blijven nadenken, regelmatig vaardigheden oefenen en NEE durven zeggen.

Dit kun jij zélf doen

In de duikopleiding leer je een aantal oefeningen waarbij je leert reageren op incidenten. Blijf deze oefeningen regelmatig herhalen zodat je als je het nodig hebt niet meer hoeft na te denken hoe het ook alweer was.

2.2 Incidenten leren bespreken

Duiken is anno 2009 een veilige sport. De huidige duikapparatuur is dermate geavanceerd en de opleidingen zijn zo op veiligheid toegespitst, dat er in principe niets mis *hoeft* te gaan. Toch gebeuren er incidenten en ongelukken. Dat komt doordat in

onze sport kleine fouten grote gevolgen kunnen hebben. De duiksport speelt zich af in een onvriendelijke omgeving voor wezens die van lucht afhankelijk zijn; daarom kan een klein foutje al snel een onevenredig zwaarwegend gevolg geven.

Iedereen maakt incidenten mee, en meestal loopt het goed af. Toch liggen incidenten *altijd* ten grondslag aan een ongeval. Wanneer een incident niet in de kiem opgelost wordt, gaan zich snel nieuwe problemen opstapelen, totdat er een ongeval uit ontstaat.

Paniek speelt hierbij vaak ook een rol. Die steekt de kop op, wanneer je niet zo snel weet hoe je moet handelen. Om paniek voor te zijn, zou je eigenlijk op elk moment van de duik een aantal noodscenario's in je hoofd moeten hebben. Dan ben je voorbereid op alle onverwachte situaties.

We maken allemaal fouten. Dat is nu eenmaal mensen eigen. Het is de kunst om die fouten op tijd adequaat te corrigeren, zodat het niet in een ongevalsspiraal uitmondt.

Het is dus belangrijk om op alle niveaus van de ongevalsspiraal in te kunnen grijpen. Ook op de kleinste foutjes. En die worden nu juist vaak verzwegen. We zijn als duikers geneigd om menselijke fouten weg te stoppen. Schamen we ons voor onze fouten? Dat zouden we niet moeten doen. Door ze bespreekbaar te maken, kunnen we er juist van leren. Je leert van je fouten, ervaring is een goede leermeester. De ervaren duiker zal dan ook op meer onverwachte situaties voorbereid zijn. Maar je kunt ook van elkaars fouten leren. Het is dan wel nodig dat je er met elkaar over praat.

Dit kun jij
zélf doen

Ongevallen en incidenten worden op breder niveau, zoals de DOSA of DAN geïnventariseerd, maar het inventariseren en analyseren kan ook op lokaal niveau, in je eigen duikvereniging. Doe dat dus ook eens: bij een glaasje bier aan de bar of op een speciaal daarvoor georganiseerde bijeenkomst kun je in alle rust filosoferen over incidenten:

- verzamel eerst eens ervaringen van andere leden: "Heb jij wel eens een incident meegemaakt? Wat gebeurde er? Hoe kwam dat? Hoe werd de situatie opgelost?" Let op dat de avond nu niet verzandt in sterke verhalen! Blijf gefocust op het zoeken naar oplossingen.
- En geef vervolgens een paar voorbeelden van mogelijke situaties: "Hoe zou je handelen in een bepaalde onvoorziene situatie? Hoe zou je je duikuitrusting kunnen aanpassen?" Misschien wel de belangrijkste vraag: "Hoe zou je die situatie juist kunnen voorkomen?"

Als je in je hoofd het incident al eens hebt meegemaakt, dan ben je er in het echt veel beter op voorbereid en is de kans groter dat je op de juiste manier zult reageren. De waarschijnlijkheid dat het incident uitmondt in een ongeval is dan aanzienlijk kleiner.

Neem elke gelegenheid te baat om incidenten bespreekbaar te maken, het helpt bij het voorkomen van ongevallen.

Hoofdstuk 3. En dan gaat het toch mis: een duikongeval

Wat staat je te wachten na een duikongeval?

Na een duikongeval komen betrokkenen in een stroomversnelling terecht. Hulpdiensten, politie, verzekering en pers hebben allemaal hun aandacht nodig. En dan is er ook nog het thuisfront dat ingelicht moet worden. En liefst als eerste! Het is denkbaar dat niet alle duikverenigingen goed op de hoogte zijn van de gang van zaken na een ernstig duikongeval. Daarom hier, in zeer compact formaat, een aantal zaken die na een ongeval op je af komen. Hoe vervelend ook, het is nuttige informatie, waarvan we hopen dat je deze nooit nodig zult hebben.

Een duikongeval

Een duikongeval is altijd een buitengewoon enerverende zaak. Bij een verenigingsduik is er natuurlijk altijd een oppervlaktecoördinator. Dat is de aangewezen persoon om hulpacties op elkaar af te stemmen.

De aard van die hulpacties hangt volledig af van de ernst van het ongeval. Het is ondoenlijk om hier alle soorten duikongevallen te beschrijven en daar de bijbehorende hulpacties voor aan te geven.

Zorg dat je hulpdiensten inschakelt, aan mensen rollen toewijst, dat er regie gevoerd wordt, begeleid omstanders en zorg dat de rest van de duikers in de gaten gehouden wordt.

Dit kun jij zélf doen

Het ergste dat kan gebeuren is een ongeval met dodelijke afloop, een ernstig duikongeval dus. Hieronder staat aangegeven wat je in dit soort gevallen kunt verwachten, wat je moet doen en ook wat je moet laten.

Dit kun jij zélf doen

Bij een duikongeval in het buitenland kun je een beroep doen op de alarmcentrale van de reisverzekering. Je kunt hen ook vragen om een borgstelling voor behandeling en zij verzorgen ook repatriëring indien nodig. Zorg voor een goede reisverzekering, lees de polis eens kritisch door en neem bij twijfel contact op met je verzekeringsmaatschappij. Zorg dat je de antwoorden op schrift krijgt.

Wat te doen en wat te laten

We gaan uit van een ongeval waarbij het slachtoffer aan de kant gebracht is. Als eerste zal het slachtoffer eerste hulp, gevolgd door deskundige (medische) hulp geboden moeten worden. Dat betekent dat in geval van (ernstig) letsel een ambulance opgeroepen moet worden. Verstrek alle gevraagde informatie en als er apparatuur (bijvoorbeeld een duikcomputer) meegenomen wordt naar een ziekenhuis of politiebureau, schrijf dan op aan wie je deze afgeeft. Noteer altijd namen en tijdstippen, zo vergeet je niets. Je kunt de gegevens later gebruiken bij een melding aan de verzekeringsmaatschappij.

Dit kun jij zélf doen

Als apparatuur in beslag wordt genomen, wordt er door de politie een Bewijs van Ontvangst aan de eigenaar toegezonden.

Bij een ernstig duikongeval zal de politie een onderzoek instellen. Dit is erop gericht vast te stellen of er een strafbaar feit is gepleegd of niet. Hierbij worden verklaringen van betrokkenen en getuigen genoteerd en kan duikapparatuur ingenomen worden voor onderzoek door deskundigen. Dit is wat we noemen het 'strafrechtelijk onderzoek'. De verzekeringsmaatschappijen kunnen deze gegevens opvragen bij Justitie en de informatie gebruiken bij het beoordelen van de kwestie.

Verzekering

Als vereniging of duiker moet je de verzekeringsmaatschappij zo spoedig mogelijk in kennis stellen. Ook de verzekering zal in de regel een onderzoek naar het ongeval instellen. Houd de maatschappij daarom goed op de hoogte en vraag vanaf het begin om de naam van de contactpersoon met wie je alles doorspreekt.

Bij een dodelijk ongeval moet de melding plaatsvinden binnen 48 uur (NOB-verzekering; bij andere verzekeringen kan een andere termijn vastgesteld zijn), maar in ieder geval vóór de crematie of begrafenis. Indien niet aan de meldingstermijn voldaan wordt, behoudt de verzekeraar zich het recht voor om niet tot uitkering over te gaan.

Bij (mogelijke) blijvende invaliditeit eindigt de meldingstermijn drie maanden (NOB-verzekering; bij andere verzekeringen kan een andere termijn vastgesteld zijn) nadat het ongeval heeft plaatsgevonden. De betrokkene is verplicht zich direct na het ongeval onder geneeskundige behandeling te stellen en de voorschriften van de geneeskundige te volgen.

Ongeval met dodelijke afloop

Bij een ongeval met dodelijke afloop wordt, als de politie klaar is met het onderzoek, het stoffelijk overschot vrijgegeven door de Officier van Justitie. Vanaf dat moment kunnen nabestaanden erover beschikken. Als er door Justitie geen sectie is gedaan, omdat dit vanuit strafrechtelijk oogpunt geen meerwaarde heeft, is het verstandig dit met nabestaanden en verzekering door te spreken. De verzekering kan namelijk vragen om het nauwkeurig vaststellen van de doodsoorzaak.

Dit kan door middel van een obductie, waarvoor de nabestaanden toestemming moeten verlenen. Dit kan van invloed zijn bij het bepalen van het wel of niet uitbetalen door een verzekering. Maak van tevoren schriftelijke afspraken over de (aanzienlijke) kosten voor een dergelijk onderzoek met de verzekering of, beter nog, laat de verzekeringsmaatschappij dit regelen als zij dit noodzakelijk vindt. Ook in dit geval moet de familie toestemming geven.

Denk eraan dat begrafenisondernemers de nabestaanden kunnen helpen met de papierwinkel rond een sterfgeval. Hun ervaring op dit gebied kan veel betekenen. Nabestaanden of de begrafenisondernemer moeten de eventuele begrafenisverzekering direct in kennis stellen. Maak goede afspraken over de kosten om achteraf niet voor verrassingen te komen.

De buddy, betrokkenen, clubleden en familie willen graag direct weten wat er is gebeurd. Dat is logisch. Onderzoek naar de ware toedracht heeft echter tijd nodig. Laat je niet verleiden uitspraken te doen over de toedracht als je daar geen feiten uit eigen ervaring over kent. Druk dit iedereen op het hart, men is geneigd snel een conclusie te trekken zonder alle feiten te kennen. Doe dat niet. Merk je dat mensen

problemen hebben met de verwerking van een (dodelijk) ongeval, neem dan contact op met de huisarts, Slachtofferhulp Nederland of de Riagg¹.

Meld ieder incident of ongeval aan de DOSA (Duik Ongevallen Statistiek en Analyse), zodat een onafhankelijk onderzoek naar de toedracht ingesteld kan worden. Dat is iets waar iedereen in de duiksport uiteindelijk van profiteert. Op verzoek kan door medewerkers van de DOSA een uitleg gegeven worden over de feiten en omstandigheden die hebben geleid tot het incident of ongeval om zo betrokkenen meer inzicht te geven.

Opnieuw duikers in nood

door Rob Paardekam

SCHERPENISSE - Een Belgisch echtpaar is zaterdagmiddag in de problemen gekomen tijdens het duiken. Dat gebeurde in de Oosterschelde ter hoogte van Gorishoek bij Scherpenisse. Eén van de luchtflessen bevestigde het, waarna de man en de vrouw, om de beurt ademend aan één fles, te snel naar boven kwamen. Daardoor ontstaat doorgaans de zogeheten caissonziekte.

De ambulance was snel ter plaatse, maar de duikers waren al snel weer aanspreekbaar. Uit

voorzorg zijn ze toch naar het Universitair Ziekenhuis in Antwerpen gebracht voor nader onderzoek. Het ongeval vond plaats op een plek waar enkele weken geleden ook al een Belgische duiker in moeilijkheden is geraakt en is verdronken. Opvallend was dat er verschillende duikers zijn aangetroffen die met stroom toch zijn gaan duiken. Zo trof de waterpolitie een vrouw aan die uitgeput uit het water kwam. Zij verklaarde zich vaker met de stroom mee te laten drijven. Iets wat volgens de waterpolitie toch tot zeer gevaarlijke situaties kan leiden.

De waterpolitie had toch een druk weekende in de delta. Op het Grevelingenmeer waren twee open zeilbootjes omgeslagen. De vaartuigen verkeerden in slechte staat en de zeilers waren te onervaren om met deze kleine vaartuigen op dit grote water te varen. Doordat de personen zwemvesten aan hadden zijn er geen ergere ongelukken gebeurd. Toen de waterpolitie ter plaatse kwam waren de personen totaal uitgeput. De waterpolitie op het Veerse Meer heeft tien keer proces-verbaal opgemaakt tegen de eigenaren/bestuurders van snelle motorboten. Het betrof hier

procesverbalen voor onder meer het niet dragen van de dode-mansknop waarvoor dit weekend extra aandacht voor was op het Veerse Meer.

Marifoon

Op de Oosterschelde werden in samenwerking met het Agentschap Telecom dertig jachten gecontroleerd op de zend- en ontvangstinstallaties (marifoon-radar) welke ze aan boord hadden. Bij een aantal jachten waren toch een aantal (administratieve) gebreken. Bekeuringen zijn hiervoor niet gevallen. De eigenaren krijgen eerst de tijd om alles weer op orde te krijgen.

Pers

Ook de pers speelt in dit soort gevallen altijd een belangrijke rol. Laat je niet verleiden tot uitspraken waar je later spijt van kunt krijgen, geef geen meningen maar feiten. Zorg er als vereniging voor een crisisplan te hebben, een soort draaiboek waarin aangegeven is wie waarvoor verantwoordelijk is. Benoem een woordvoerder *en zorg dat die in ieder geval iets te vertellen heeft. Een woordvoerder die niets zegt heeft geen enkele zin.* Een mediatraining voor zo'n woordvoerder gaat misschien wat ver, maar zou wel uiterst nuttig zijn. Zie ook de documenten op de NOB-website m.b.t. omgaan met de pers (te downloaden via www.onderwatersport.org).
NOB > Verenigingen/Duikscholen > Verenigingsondersteuning > PR en Communicatie voor verenigingen.

Slachtofferhulp

Als er toch iets is misgegaan, kun je daar als slachtoffer, getuige of nabestaande allerlei akelige gevoelens aan overhouden. Denk onder meer aan boosheid, neerslachtigheid of angst om weer te gaan duiken. Het kan zich ook uiten in lichamelijke klachten, zoals hoofdpijn of buikpijn. Dit zijn normale reacties na een nare gebeurtenis.

Slachtofferhulp Nederland is een organisatie die emotionele, praktische en juridische hulp biedt aan iedereen die met een ongeval te maken heeft gehad. Dat kunnen slachtoffers, getuigen, familieleden of nabestaanden zijn.

¹ Vanwege een reorganisatie bestaan de meeste Riagg's niet meer onder deze naam, maar zijn onder verschillende namen in de verschillende regio's werkzaam.

De mensen van Slachtofferhulp Nederland geven *emotionele* ondersteuning door met je te praten over wat je is overkomen en bieden begeleiding bij het verwerkingsproces. Ze kunnen je ook in contact brengen met lotgenoten.

Ze staan je *praktisch* bij, bijvoorbeeld bij het schrijven van brieven of het invullen van formulieren. Ze staan je bij wanneer je naar de politie, arts, advocaat of rechtbank gaat. Soms sturen ze je door naar een deskundige of andere hulpverleners.

Ze helpen je met *juridische* vragen als het aanvragen van eventuele schadevergoeding, bijvoorbeeld bij de verzekering en kunnen je wijzen op je rechten.

Slachtofferhulp is beschikbaar om binnen jouw vereniging ondersteuning te geven bij bijeenkomsten met betrokkenen van een duikongeval. Ook de NOB-veiligheidscommissie en de DOSA kunnen als klankbord fungeren, maar alleen voor de duiktechnische zaken m.b.t. het ongeval.

In geval van een ongeluk zal de politie je vragen of ze je adresgegevens door mogen geven aan Slachtofferhulp Nederland. Zij zullen dan contact met je opnemen. Je kunt natuurlijk ook altijd zelf contact opnemen met Slachtofferhulp Nederland. De diensten van Slachtofferhulp Nederland zijn gratis. www.Slachtofferhulp.nl.

DOSA

Toch maar melden

Hij zat er maar mooi mee.

Na meer dan zes maanden had hij nog steeds klachten overgehouden van zijn duikongeval. Hij ging het toch maar eens melden bij de DOSA. Als waarschuwing voor anderen dat veiligheid toch niet altijd perfect te plannen valt en er vele factoren kunnen meespelen.

Wat is het voordeel?

Een veel gehoorde vraag is "Wat heb ik eraan als duiker om een ongeval of incident te melden?"

Heel veel!

- Door het insturen van meldingen lever je materiaal dat geanalyseerd kan worden. De duikveiligheid wordt hierdoor verhoogd.
- Vaak willen slachtoffers en hun buddy's eens napraten over wat er is voorgevallen met iemand die zich kan inleven in de situatie en hen waar nodig van advies kan dienen.
- Voor verenigingen, duikscholen, en duikinstructeurs wordt voldaan aan de ARBO-eis, dat ongevallen gemeld moeten worden.
- Doordat de DOSA als centraal meldpunt fungeert, profiteert de hele sportduikbranche van de verkregen informatie.

Wat kan de DOSA betekenen bij een duikongeval?

De DOSA bestaat uit ervaren duikers die door het vakgebied waarop zij werkzaam zijn goede onderzoekers zijn voor alle belanghebbenden. Zij kunnen daardoor de ongevallen op een goede manier registreren en analyseren.

Daarnaast blijkt steeds vaker dat slachtoffers van en/of betrokkenen bij een duikongeval behoefte hebben aan een gesprek over de gebeurtenissen. Het zijn vaak traumatische ervaringen en soms blijven zaken onduidelijk. De DOSA laat de betrokkenen dan niet in de kou staan en helpt met raad en daad. Dat kan zijn door een gesprek over de gebeurtenissen, maar ook via een doorverwijzing naar andere deskundigen. Nazorg is echter geen directe taak van de DOSA. Waar nodig wordt doorverwezen naar professionele hulpverleningsinstanties.

Privacyreglement

De DOSA garandeert dat alle meldingen vertrouwelijk worden behandeld conform het privacyreglement, dat is gedeponneerd bij het College Bescherming Persoonsgegevens. Alle gegevens worden anoniem geregistreerd in de database. Ook het medisch beroepsgeheim wordt gewaarborgd.

Je kunt de website van de DOSA raadplegen via www.duikongevallen.nl.